
UDC 657.42. 69

JEL Classification: M 40, M41

DOI: 10.35774/visnyk2024.02.195

Марія ГУМЕННА-ДЕРІЙ,

докторка економічних наук, доцент
кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
вул. Львівська, 11 а, м. Тернопіль, 46009, Україна.
Електронна адреса: m.derii@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-0901-0080

Петро ГУМЕННИЙ,

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціалізованих комп'ютерних систем,
Західноукраїнський національний університет
вул. Олени Теліги, 8, м. Тернопіль, 46003, Україна.
Електронна адреса: humannist22@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0982-3305

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИКА НА ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Гуменна-Дерій М., Гуменний П. Вплив діджиталізації обліку і контролю діяльності фінансового посередника на потенціал підприємства. *Вісник економіки*. 2024. Вип. 2. С. 195–209. DOI: 10.35774/visnyk2024.02.195

Gumenna-Derii, M., Gumennyi, P. (2024). Vplyv didzhytalizatsii obliku i kontroliu diialnosti finansovoho poserednyka na potentsial pidpriemstva [The impact of digitalization of accounting and control of the activities of a financial intermediary on the potential of the enterprise]. *Visnyk ekonomiky – Herald of Economics*, 2, 195-209. DOI: 10.35774/visnyk2024.02.195

Анотація.

Вступ. Кожне підприємство має певний набір ресурсів: матеріальних, технічних, фінансових, інтелектуальних та інформаційних. Всі ці ресурси відповідають певним характеристикам, фізичним та хімічним властивостям, грошовій оцінці тощо. Знання такої специфіки дає змогу управлінському персоналу здійснювати їх ефективно застосування. Проте, навіть, врахування такої специфіки не гарантує того, що підприємство буде конкурентоздатним на ринку.

Водночас, на підприємницьку діяльність підприємства значно впливає економічна та політична ситуація в державі та світі, нормативно-правові акти, рівень інфляції, динаміка науково-технічного прогресу, світові тренди, екологічні і

© Марія Гуменна-Дерій, Петро Гуменний, 2024.

соціальні чинники. Нинішня війна, яка ведеться в Україні понад 10 років, виснажує національну економіку, тривожить суспільство, створює нові потреби й орієнтири, зокрема: відбувається відмова від експортно-імпортних операцій з росією та білорусією, здійснюється переорієнтація першочергових потреб і виробництв, виникає потреба у швидкій відбудові пошкодженої інфраструктури. Будівництво є однією із пріоритетних галузей Української економіки, однією із специфічних рис будівництва, є здійснення фінансових розрахунків через фінансового посередника.

На законодавчому рівні в Україні визначені основні вимоги і послідовність здійснення розрахунків через фінансового посередника. В чинній практиці найпоширенішими способами розрахунків є Інститути спільного інвестування (ІСІ) та Фонди фінансування будівництва (ФФБ). Проте, порядок ведення обліку та контролю щодо цих способів, на наш погляд, необхідно покращити як на законодавчому рівні, так і на рівні змін в обліковій політиці підприємства у частині документування та діджиталізації бухгалтерського обліку, економічного контролю й аналізу. Врахування таких деталей дасть змогу зробити ефективнішим потенціал підприємства і принести йому більшу суму прибутку.

Мета дослідження – дослідити особливості діджиталізації обліку та контролю діяльності фінансового посередника у будівельній галузі, виявити переваги та недоліки цієї діяльності і встановити її вплив на потенціал підприємства.

Методи (методологія). В статті використано загальнонаукові та специфічні методи, зокрема, такі як: індукції та дедукції – при дослідженні програмних забезпечень, аналізу і синтезу – при виявленні етапів контролю за діяльністю фінансових посередників, порівняння – для різних способів ведення фінансових операцій фінансовими посередниками, табличний – для формування Проекту етапів контролю за фінансовими ресурсами в житловому будівництві з боку фінансового посередника та їх взаємозв'язок із діджиталізацією.

Результати. Економічний потенціал будівельного підприємства зростає завдяки ефективному веденню обліку і контролю за діяльністю фінансового посередника, а діджиталізація покращує цей процес. Звідси, виокремлено проблемні аспекти впровадження іноземних програмних продуктів з обліку та аналізу в практичну діяльність будівельних підприємств та їх адаптації, що дасть змогу виявити слабкі сторони цього процесу та мінімізувати їх на практиці. Запропонований нами Проект етапів контролю за фінансовими ресурсами в житловому будівництві з боку фінансового посередника та їх взаємозв'язок із діджиталізацією дасть змогу поліпшити систему контролю за діяльністю фінансового посередника, зменшити ризики, сприяти вчасній здачі об'єктів будівництва в експлуатацію.

Перспективи. В подальших наукових пошуках доцільно було б детальніше розкрити природу походження і механізми взаємодії різних видів потенціалу підприємства, зокрема фінансового, трудового, виробничого, інвестиційного, інноваційного, організаційно-управлінського. Варто також детальніше дослідити низку оновлених програмних продуктів з бухгалтерського обліку, економічного контролю й аналізу, що є найуживанішими в світі, та виявити їхні сильні і слабкі сторони, перспективи впровадження та перешкоди.

Ключові слова: потенціал підприємства, облік і контроль, діджиталізація, фінансовий посередник, житлове будівництво.

Формули: 0; рис.: 1; табл.: 2; бібл.: 13.

Maria GUMENNA-DERII,

D. Sc. (Economics), Associate Professor
department of accounting and taxation,
Western Ukrainian National University
11a Lvivska str., Ternopil, 46009, Ukraine.
E-mail: m.derii@wunu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-0901-0080

Petro GUMENNYI,

PhD (Technical), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Computer Systems and Networks,
West Ukrainian National University,
8 Olena Teliga str., Ternopil 46003, Ukraine.
E-mail: humannist22@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0982-3305

IMPACT OF DIGITALIZATION OF ACCOUNTING AND CONTROL OF THE ACTIVITIES OF A FINANCIAL INTERMEDIARY ON THE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Abstract.

Introduction. *Each enterprise has a certain set of resources: material, technical, financial, intellectual and informational. All these resources correspond to certain characteristics, physical and chemical properties, monetary value, etc. Knowledge of such specifics enables management staff to implement them effectively. However, even taking such specifics into account does not guarantee that the company will be competitive on the market.*

At the same time, the economic and political situation in the state and the world, regulatory acts, the inflation rate, the dynamics of scientific and technological progress, world trends, environmental and social factors significantly affect the business activity of the enterprise. The current war, which has been waged in Ukraine for more than 10 years, exhausts the national economy, disturbs society, creates new needs and guidelines, in particular: there is a rejection of export-import operations with Russia and Belarus, a reorientation of priority needs and production is carried out, there is a need for rapid reconstruction damaged infrastructure. Therefore, construction is one of the priority sectors of the Ukrainian economy.

At the legislative level in Ukraine, the basic requirements and sequence of making payments through a financial intermediary are defined. In current practice, the most common methods of settlement are Joint Investment Institutes (CIIs) and the Construction Financing Fund (CFF). However, in our opinion, the procedure for keeping records and control over these methods needs to be improved both at the legislative level and at

the level of changes in the company's accounting policy in terms of documentation and digitization of accounting, economic control and analysis. Taking into account such details will make it possible to make the potential of the enterprise effective and bring it a larger amount of profit.

The purpose of the study is to investigate the features of digitalization of accounting and control of the activities of financial intermediaries in the construction industry, to identify the advantages and disadvantages of this activity and to establish its impact on the potential of the enterprise.

Methods (methodology). The article uses general scientific and specific methods, in particular, such as: induction and deduction - when researching software, analysis and synthesis - when identifying stages of control over the activities of financial intermediaries, comparison - for different ways of conducting financial transactions by financial intermediaries, tabular - for the formation of the Project of stages of control over financial resources in housing construction by a financial intermediary and their relationship with digitalization.

The results. The economic potential of a construction enterprise grows thanks to effective accounting and control over the activity of a financial intermediary, and digitalization improves this process. From this, problematic aspects of the introduction of foreign accounting and analysis software products into the practical activities of construction enterprises and their adaptation are highlighted, which will make it possible to identify the weaknesses of this process and minimize them in practice.

Our proposed Project of stages of control over financial resources in housing construction by a financial intermediary and their relationship with digitalization will make it possible to improve the system of control over the activities of a financial intermediary, reduce risks, and contribute to the timely commissioning of construction objects.

Prospects. In further scientific research, it would be expedient to reveal in more detail the nature of the origin and mechanisms of interaction of various types of potential of the enterprise, in particular financial, labor, production, investment, innovation, organizational and management. It is also worth investigating in more detail a number of updated accounting, economic control and analysis software products that are most widely used in the world and identify their strengths and weaknesses, implementation prospects and obstacles.

Keywords: enterprise potential, accounting and control, digitalization, financial intermediary, housing construction.

Formulas 0; fig. 1; tabl. 2; bibl. 13.

JEL Classification: M 40, M41

Постановка проблеми та її актуальність. Будь-яке підприємство, що здійснює економічну діяльність, зобов'язане мати відповідний набір різноманітних ресурсів, зокрема: матеріальних, технічних, фінансових, інтелектуальних та інформаційних. Перелічені ресурси мають певні характеристики, фізичні та хімічні властивості, грошову оцінку і т. д. Знання такої специфіки дає змогу управлінському персоналу здійснювати їх ефективно застосування. Проте, навіть, врахування такої специфіки не гарантує того, що підприємство буде конкурентоздатним на ринку.

Водночас, на підприємницьку діяльність підприємства значно впливає економічна та політична ситуація в державі та світі, нормативно-правові акти, рівень інфляції, динаміка науково-технічного прогресу, світові тренди, екологічні і соціальні чинники. Нинішня війна, яка ведеться в Україні понад 10 років, виснажує національну економіку, тривожить суспільство, створює нові потреби й орієнтири, зокрема: відбувається відмова від експортно-імпортних операцій з росією та білорусією, здійснюється переорієнтація першочергових потреб і виробництв, виникає потреба у швидкій відбудові пошкодженої інфраструктури. Будівництво стає однією із пріоритетних галузей української економіки, де з специфічних рис будівництва здійснення розрахунків через фінансового посередника.

На законодавчому рівні в Україні визначені основні вимоги і послідовність здійснення розрахунків через фінансового посередника. В чинній практиці найпоширенішими способами розрахунків є Інститути спільного інвестування (ІСІ) та Фонди фінансування будівництва (ФФБ). Проте, порядок ведення обліку і контролю щодо цих способів, на наш погляд, необхідно покращити як на законодавчому рівні, так і на рівні змін в обліковій політиці підприємства у частині документування та діджиталізації бухгалтерського обліку, економічного контролю й аналізу. Врахування таких деталей дасть змогу зробити ефективним потенціал підприємства та принести йому більшу суму прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В нинішніх умовах війни в Україні важливим постає питання щодо стимулювання нарощування і використання державою економічного потенціалу, що є досить складним завданням. Для цього варто виокремити види потенціалу та визначити, який взаємозв'язок вони мають із діджиталізацією обліку і контролю.

Вчена Орехова А. І. вважає «що до складу економічного потенціалу підприємства доцільно віднести виробничий потенціал, фінансовий потенціал, інвестиційний потенціал, трудовий потенціал, маркетинговий потенціал, організаційно-управлінський потенціал» [1, с. 310]. Зокрема, домінуючого значення варто надати організаційно-управлінському потенціалу. Така класифікація є досить точною, проте вважаємо, що у воєнних умовах її можна доповнювати.

Для цього необхідно застосовувати комплекс підходів та процедур, виходячи із конкретних особливостей, підприємства, а саме – галузевого спрямування, розміру, кількості залучених контрагентів, ситуації на ринку, попиту та пропозиції на конкретну продукцію чи послугу. Застосування конкретного програмного забезпечення, що враховуватиме більшість цих особливостей матиме теж суттєвий вплив на ведення обліку та контролю.

Використати системно-комплексний підхід пропонують К. В. Васьківська, Л. Д. Лозінська, адже це дало змогу «розглянути економічний потенціал підприємства не лише як обсяг ресурсів, а й, як наявність можливостей та здібностей, що допомогло серед структурних компонентів виділити виробничий, кадровий, інформаційний, інвестиційно-інноваційний потенціали та стратегію розвитку» [2].

Дослідження економічного потенціалу з точки зору наявних можливостей та здібностей є досить вдалим рішенням, проте спершу варто виокремити його характерні

ознаки. Це дасть змогу виявити поведінку економічного потенціалу і його значення на національному та міжнародному рівнях.

На думку Плікус І. Й.: «основним підходом, який розкриває сутність різних підходів до інтерпретації поняття “потенціал підприємства”, є ресурсний. Саме він, із точки зору єдності просторових і часових характеристик, поєднує в собі три рівні зв’язків і відношень: 1) відображає минуле; 2) характеризує теперішнє; 3) орієнтує на майбутнє» [3, с. 2].

Погоджуємось із вченим, що наявність ресурсів є фундаментальним значенням для будь якого підприємства, проте не менш важливим є вміння управляти ними, в іншому разі потенціал підприємства буде на нульовому рівні. Систематизувати ресурси, визначити особливості їх обліку, аналізу та контролю дає змогу процес діджиталізації.

«Діджиталізація – це процес приведення вихідних для провадження господарської діяльності елементів до цифрової форми» [4, с. 180–184].

В інших джерелах зазначено, що «діджиталізація – це перетворення бізнесу за допомогою інформаційних технологій. Під визначення «діджиталізація» підпадає і створення сайту, і представництво у соціальних мережах... Завдяки діджиталізації бізнес може отримати: збільшення прибутку, автоматизувати документообіг, зробити зручним корпоративну мережу, спростити роботу з клієнтами» [5].

Вчені О. Павликівська, Л. Марущак, О. Білоус вважають, що «етапи проведення діджиталізації на підприємствах: збір інформаційних даних, розробка алгоритмів обробки інформації, перетворення інформаційних даних у електронні, групування електронної інформації у стандартизовані масиви інформації, аналіз масивів інформації для прийняття рішень, прийняття управлінського чи облікового рішення, впровадження рішення у практичну діяльність» [6, с. 622].

Виклад основного матеріалу. Діяльність фінансового посередника є досить важлива власне для будівельних підприємств, адже тут задіяна значна кількість матеріальних, технічних, фінансових та інтелектуальних ресурсів. Тим не менше війна внесла свої корективи у розвиток будівельної діяльності в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз змін за окремими видами будівельної діяльності в Україні у 2023 році

№ з/п	Види будівництва	Зростання (+) або спад (-) у відсотках до 2022 року
1.	Інфраструктурне будівництво (електромережі, транспортні споруди тощо)	+ 32, 9
2.	Нежитлове будівництво (офісна нерухомість, заклади торгівлі, готелі тощо)	+ 20
3.	Житлове будівництво	-4,6
	в тому числі за останній місяць в річному вимірі	-13, 3

Джерело: розроблено авторами за даними [7].

Обсяги будівництва в Україні зазнають суттєвих змін, але все ж таки потребують збільшення інвестицій. «За підсумками 2023 року обсяг будівельних робіт в Україні

збільшився на 22,6 % в реальному вимірі, свідчать оприлюднені сьогодні дані Державної служби статистики України ... Загалом, незважаючи на суттєве зростання в 2023 році, обсяги будівництва все одно складають лише 43 % від довоєнного рівня (адже спад у 2022-му становив 65 %)» [7].

Зважаючи на такі дані, крім дій із військового захисту та збільшення рівня іноземних інвестицій, варто більшої уваги надати власне проблемам методології й організації бухгалтерського (управлінського) обліку та економічного контролю в будівельних підприємствах, посилити контрольні функції зі сторони фінансового посередника, підвищити рівень застосування ефективних прикладних програмних продуктів галузевого спрямування, створити умови для розвитку соціальної відповідальності бізнесу та формування якісних показників інтегрованої звітності про економічну діяльність підприємства. Для того, щоб розвинути названі вище напрямки, а також спростити і покращити ефективність роботи фінансового посередника, необхідно знайти відповідь на низку запитань для організації діяльності фінансового посередника в частині бухгалтерського (управлінського) обліку й економічного контролю (рис. 1).

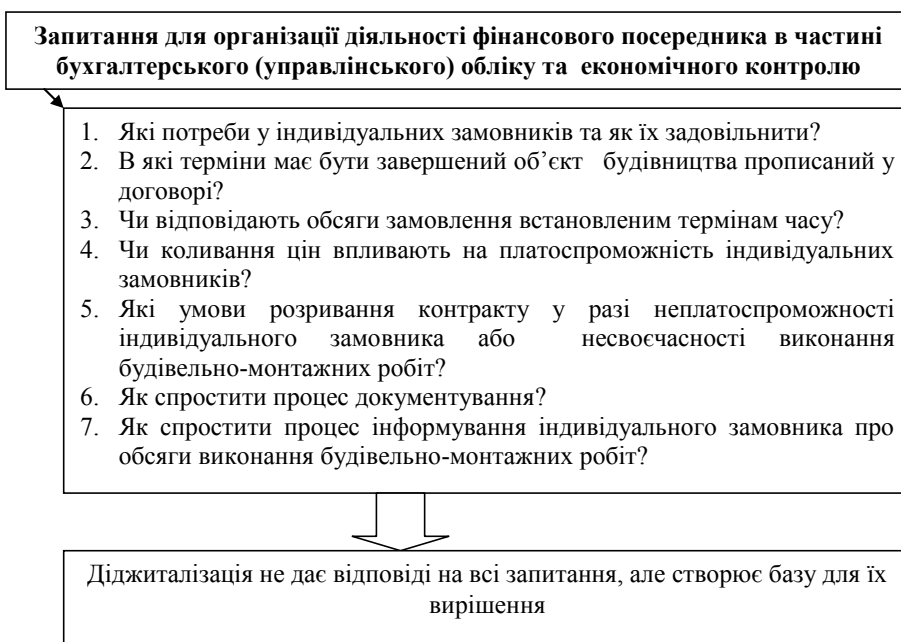

Рис. 1. Взаємозв'язок діджиталізації з обліком й контролем

Джерело: розроблено авторами.

З іншого боку, відповіді на такі запитання варто знаходити у відповідності із нормативно-правовою базою, що стосується способів ведення розрахунків у будівництві [8; 9; 10].

На більшість таких запитань мала б дати відповідь діджиталізація бухгалтерського (управлінського) обліку та економічного контролю за діяльністю фінансового посередника. Проте, постає логічне питання чи є таке програмне забезпечення, яке б вирішило усі ці поставлені запитання. Відповідь, однозначно, що ні. Але правильно

підібране програмне забезпечення може спростити процес вирішення визначених завдань та ефективно організувати роботу самого фінансового посередника.

«Форбс» дає рекомендації, яким чином потрібно вибирати програмне забезпечення для бухгалтерського (управлінського) обліку, а саме: «вибираючи програмну платформу для бухгалтерського обліку будівництва, слід звернути увагу на три аспекти. Перша сфера – вартість. Друге, на що слід звернути увагу, – зручність використання. Третє, це знайти рішення для налаштування програм для обробки звітності. Особливо актуальне для великих компаній» [11].

Зазначимо, що для українських будівельних компаній вартість програмного забезпечення для бухгалтерського (управлінського) обліку й економічного контролю відіграє ключову роль, адже якісні програмні продукти завжди були не дешевими. З іншого боку, придбання будівельною компанією дорого вартісного програмного продукту збільшить вартість самого будівництва, звідси, доцільно залучати іноземних інвесторів та звертатись будівельним компаніям до розробників іноземних програмних продуктів бухгалтерського (управлінського) обліку й економічного контролю, щоб ті надали знижку чи дозволили застосовувати такі програмні продукти за доступною ціною чи безкоштовно. Аргументом може виступати і необхідність швидкої відбудови України після війни.

Крім цього, Форбс виокремлює найкращі програмні продукти для ведення бухгалтерського (управлінського) обліку в будівництві протягом 2024 року. Зокрема такі, як: «Premier (займає перше місце), CoConstruction (займає друге місце), Foundation (найкраща для мобільного застосування), BuilderTREND (найкраща для клієнтського порталу), CMCiC (найкраще піходить для інтеграції з кресленнями проєктів), Procore (найкраща для налаштування), RedTeam (найкраща для управління ставками), QuickBooks for Construction (найкраща за оптимальною ціною), Sage 300 Construction and Real Estate (найкраща для управління нерухомістю), Construction Accounting by ComputerEase (найкраща для управління декількома проєктами)» [11].

З іншого боку, виникатимуть проблеми при налаштуванні іноземних програмних продуктів, що вимагатиме від бухгалтерів ґрунтовного знання англійської мови або інструментів якісного перекладу текстів інструкцій щодо таких продуктів на українську мову. Ще одна проблема полягає у забезпеченні відповідності іноземних продуктів положенням нормативно-правової бази України. Проте, оскільки Національні стандарти (положення) бухгалтерського обліку базуються на Міжнародних стандартах (положеннях) бухгалтерського обліку (фінансової звітності), то застосування іноземних продуктів у діяльності будівельних підприємств вимагатиме затрати додаткового часу від 1-2 до 6 місяців.

Рівень довіри до будівельного підприємства, фінансового посередника є, якщо терміни виконання будівельно-монтажних робіт відповідають запланованим. Таке програмне забезпечення, як BuilderTREND, вважаємо, забезпечує високий рівень репутації підприємства перед замовниками через те, що є найкращим для клієнтського порталу. Таке програмне забезпечення дає змогу «отримувати деталізовані щоденні звіти, гнучке відстеження робочого часу та комплексне керування безпекою в одному спрощеному веб-додатку та мобільному додатку» [12].

Крім автоматизації бухгалтерського (управлінського) обліку та економічного контролю, важливо здійснювати аналіз даних, адже без аналізу даних важко робити прогноз і плани на майбутні звітні періоди. Для фінансового планування й аналізу є свої програмні забезпечення, серед яких варто виокремити ті, які найбільше підходять для конкретного підприємства та забезпечать виконання усіх визначених для них функцій.

В одному з іноземних джерел детально описані специфіка вибору програмного забезпечення із фінансового планування та аналізу, де зазначено, що «програмне забезпечення, яке чудово працює для однієї організації, може бути не найкращим для іншої» [13]. Тому при виборі програмного забезпечення є декілька правил, яких повинен дотримуватись управлінський персонал, що вирішив придбати те чи інше програмне забезпечення, зокрема з фінансового аналізу та планування: «варто враховувати терміни впровадження; програма повинна мати простоту використання; налаштування і гнучкість; пріоритет надати безпеці даних; обирати розширену аналітику та звітність; одержати консультацію щодо підтримки відповідності тощо» [13].

До зазначеного вище варто додати, що в Україні донедавна такого вибору практично не було, адже більшість компаній застосовували російське програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія» із галузевими спрямуваннями. Проте, варто зазначити, що це програмне забезпечення не могло підходити усім будівельним підприємствам, адже кожне підприємство має свої особливості, здійснює будівництво через співпрацю з різними фінансовими посередниками, одержує неоднаковий прибуток та по-різному залучає інвестиції. Це ще одна серйозна проблема із застосування іноземних програмних продуктів в Україні.

Наступна проблема полягає у тому, що немає однозначного роз'яснення, які власне програмні забезпечення можуть підійти для роботи фінансових посередників у будівництві із врахуванням зручності використання для них способів розрахунку. Для цього потрібно фінансовим посередникам радитись із розробниками і користувачами з приводу індивідуального пристосування функцій попередньо обраного ними програмного забезпечення.

Крім цього, є проблема, яка полягає у взаємодії автоматизації обліку, аналізу та контролю за діяльністю фінансового посередника. Тут питання постає у способах зіставлення, експорті та використанні даних фінансового й управлінського обліку, щоб своєчасно та якісно ухвалити управлінські рішення. Через це варто посилювати внутрішній контроль, щоб своєчасно виявити похибки та усунути їх.

Прерогатива внутрішнього контролю в будівництві полягає в тому, що цей контроль може здійснюватись у будівництві на всіх етапах: від нульового циклу до проведення відповідних мереж та комунікацій. Через великий обсяг інформації у будівельній галузі, внутрішній контроль варто було б здійснювати не одному контролеру, а наперед затвердженому складу бухгалтерів та контролерів за різними ділянками бухгалтерського обліку.

Не менш актуальним питанням нині є аудит в частині фінансових ресурсів. Такий вид контролю має стосуватись наступного: виконання порядку проведення фінансових операцій; вчасності здійснення розрахунків; правильності в оформленні

результатів інвентаризаційних операцій; наявності договорів із контрагентами; вчасне пред'явлення штрафів до індивідуальних замовників та контрагентів щодо невиконання договору; перевірка відповідності законодавчо-нормативній базі операцій, пов'язаних із дебіторською і кредиторською заборгованістю.

Однією із переваг аудиторського контролю у будівництві є те, що він характеризується незалежністю та об'єктивністю. Звідси, аудиторський контроль може здійснювати якісну оцінку фінансового стану будівельного підприємства. Щодо недоліків, то одним із основних недоліків зовнішнього аудиту є те, що він непостійний. Якщо аудит здійснюють на етапі здачі об'єкта будівництва в експлуатацію, а похибки допущені на початку спорудження об'єкта будівництва, то це не матиме значного впливу на процес будівництва, адже він практично завершений. Проте ці зауваження можуть бути враховані підприємством у майбутньому і підвищити його економічний потенціал.

З іншого боку, контроль Державною аудиторською службою України здійснюється щодо державних коштів, адже цей вид аудиту проводиться за для захисту державних інтересів, проте із досить мінімальним втручанням у підприємницьку діяльність. Державний фінансовий аудит інвестиційних проєктів має вагоме значення для будівельної галузі, а в нинішніх умовах воєнної відбудови повинен бути одним із основних видів контролю в частині використання фінансових ресурсів. Це пов'язано із тим, що Державний фінансовий аудит інвестиційних проєктів здійснює перевірку, чи законно реалізовані інвестиційні проєкти за об'єктами будівництва щодо інвестицій, які здійснювала держава. Аудит із цільового використання грантових грошових коштів також набуває нових ознак, його дослідження є не менш актуальним, а за результатами такого аудиту має формуватись відповідний звіт.

Звідси, перевага державного аудиту дає змогу детально оцінити напрямки використання фінансових ресурсів, а саме щодо інвестиційних проєктів і цільового використання грантових грошових коштів. Недоліком цього виду аудиту є те, що він не комплексний, адже оцінює тільки ті ресурси, які залучені державою.

Однією із важливих особливостей житлового будівництва є те, що фінансові операції тут, переважно, ведуться через Фонди фінансування будівництва (ФФБ), Фонди операцій з нерухомістю (ФОН), Інститути спільного інвестування (ІСІ). Тому, діяльність фінансових посередників тут також має піддаватись належному контролю.

Відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю «регулювання діяльності ФФБ здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку» [10]. Крім цього, щодо діяльності забудовників, то нагляд за ними ведуть «місцеві державні адміністрації та виконавчі органи сільських, селищних, міських рад» [10].

На нашу думку, логічно, щоб управителі коштів у ФФБ, ФОН, ІСІ мали б право частково виконувати контрольні функції щодо використання грошових коштів забудовником. У нормативно-правових актах України, контрольні функції управителів грошовими коштами варто було б прописати чіткіше. З іншого боку, постає доволі резонне питання щодо того чи наділені державні адміністрації правом здійснювати контроль за використанням грошових коштів, що належать приватним інвесторам?

Діяльність Інститутів спільного інвестування контролює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [9], що зафіксовано в Законі України «Про інститути спільного інвестування». Така Національна комісія виконує власні повноваження через центральні органи влади чи територіальні громади.

В Законі України «Про інститути спільного інвестування» зазначається, що «контроль – володіння безпосередньо чи через пов'язаних фізичних та/або юридичних осіб часткою статутного капіталу юридичної особи в розмірі не менш як 20 відсотків або здійснення безпосередньо чи через пов'язаних фізичних та/або юридичних осіб впливу на господарську діяльність юридичної особи» [9].

Компанія, що управляє фінансовими ресурсами ІСІ, зобов'язана щорічно проходити планову аудиторську перевірку. Така специфіка є дуже важливою для підприємств будівельної галузі української економіки.

Звідси, можемо стверджувати, що на кожному окремому етапі надходження грошових коштів від управителів ФФБ / ФОН / ІСІ, внутрішній контролер зобов'язаний належно здійснювати контроль за використанням таких коштів. Водночас, управителі ФФБ / ФОН / ІСІ можуть проводити контроль і за недержавними грошовими коштами, що залучають в об'єкти будівництва. В таблиці 1 відображено проєкт етапів здійснення контролю за фінансовими ресурсами, що надійшли від управителя ФФБ / ФОН / ІСІ у житловому будівництві. В проєкті визначено три етапи контролю за такими фінансовими ресурсами: початковий, поетапно-поточний та завершально-прогностичний.

Таблиця 2

Проєкт етапів контролю за фінансовими ресурсами в житловому будівництві з боку фінансового посередника та їх взаємозв'язок із діджиталізацією *

Етапи контролю за фінансовими ресурсами	Внутрішній контроль з боку фінансового посередника (через ФФБ, ФОН, ІСІ)	Взаємозв'язок із діджиталізацією
• Початковий	Підписання договору між управителем ФФБ чи ФОН чи ІСІ (залежно від вибору способів ведення розрахунків) та будівельним підприємством щодо особливостей ведення контролю (у тій частині, в якій залучатимуться кошти). Договір між управителем (фінансовим посередником) не має суперечити законодавству України. В цьому договорі варто зазначити документи, що необхідні для проведення контролю	При проведенні перевірок визначити, які програмні продукти будуть використанні для представлення документів, які програмні продукти використовуватимуть для аналізу та оформлення результатів контролю

продовження таблиці 2

<ul style="list-style-type: none"> • Поетапно-поточний 	<p>Цей етап відображає контроль за фінансовими ресурсами на конкретних етапах будівництва. В цьому його відмінність від видів зовнішнього контролю. На поетапно-поточному етапі ефективно застосовувати графіки із поетапної сплати грошових коштів, вибіркові первинні документи за вимогою фінансового посередника, довідку за формою КБ-2. Не менш важливою є власна оцінка із співвідношення відсотків виконаних будівельно-монтажних робіт й кількості виділених фінансових активів</p>	<p>На цьому етапі варто визначити, яку інформацію потрібно подавати індивідуальним замовникам про поточний порядок проведення будівельно-монтажних робіт та за допомогою яких програмних продуктів</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Завершально-прогностичний 	<p>Контрольні функції фінансового посередника на завершально-прогностичному етапі визначаються, виходячи із укладеного договору. Фінансовий посередник на основі графіків сплати коштів, Довідок форми КБ 2 та іншої первинної і зведеної інформації формує висновки та рекомендації з поліпшення діяльності будівельного підприємства</p>	<p>Дуже часто цей етап найменш автоматизований, адже при контролі на завершальному етапі досить часто не застосовують програмних продуктів в достатній мірі. Вважаємо, що на цьому етапі треба більше застосовувати як основні так і прикладні програмні продукти для ухвалення якісних управлінських рішень</p>

* Джерело: розроблено авторами.

Поетапно-поточний контроль дає змогу: здійснювати поточний контроль за рухом первинних документів щодо матеріально-технічних ресурсів, заборгованості дебіторів і кредиторів, а також заборгованості за векселями; опрацювання графіків оплати замовниками грошових коштів через фінансових посередників та інших форм внутрішньої управлінської звітності стосовно операційної, фінансової й інвестиційної діяльності, а також ритмічності руху грошових коштів.

Під час завершально-прогностичного етапу контролю необхідно сформулювати внутрішній «Звіт про результати внутрішнього контролю» за певний календарний період (квартал, півріччя, три квартали та календарний рік). Це є підставою для формування висновків і рекомендацій з покращення бухгалтерського (управлінського) обліку та внутрішнього контролю за матеріально-технічними і фінансовими ресурсами.

Фінансові ресурси у сфері житлового будівництва ззовні партнери контролюють шляхом залучення фінансового посередника, аудиторської фірми чи представника Державної аудиторської служби України.

Контроль за станом фінансових зобов'язань доцільно здійснювати у розрізі таких напрямків: заборгованість кредиторів за придбані товари (роботи та послуги); векселі, що передані постачальникам (підрядникам); заборгованість кредиторів, яку пов'язують із збутом інвестицій; випущені підприємством облігації; орендні відносини фінансового спрямування; відтермінові податкові зобов'язання, а також інші зобов'язання, що не зазначені у попередніх пунктах.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Діджиталізація обліку і контролю є вимогою часу, тому вона в діяльності фінансового посередника має набувати нових обертів. Застосування іноземних програмних продуктів з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю створює чимало проблем, що взаємопов'язані із ціновою політикою, мовним бар'єром, відповідною національною законодавчою базою, термінами впровадження тощо. Проте, за раціонального планування, збільшення рівня іноземного інвестування, ефективного організаційно-управлінського потенціалу такі труднощі можна подолати. Застосування запропонованого нами «Проекту контролю з боку фінансового посередника» дасть змогу поліпшити й економічний потенціал підприємства, рівень довіри інвесторів до фінансових посередників і будівельних компаній.

В подальших наукових пошуках доцільно було б детальніше розкрити природу походження і механізми взаємодії різних видів потенціалу підприємства, зокрема фінансового, трудового, виробничого, інвестиційний, інноваційного, організаційно-управлінського. Варто також детальніше дослідити низку оновлених програмних продуктів з бухгалтерського обліку, економічного контролю й аналізу, що є найуживанішими в світі та виявити їхні сильні і слабкі сторони, перспективи впровадження та перешкоди.

Література.

1. Орехова А. І. Економічний потенціал підприємства: сутнісні характеристики та структуризація. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. С. 308-312. DOI: 10.32782/2524-0072/2018-17-45.
2. Васківська К. В., Лозінська Л. Д. Економічний потенціал підприємства в умовах змін: суть та характерні особливості. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.7.
3. Плікус І. Й. Потенціал підприємства, його оцінка й трансформація: економічна та бухгалтерська інтерпретація. *Фінанси інституційних секторів економіки*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324207687.pdf>.
4. Тетерятник Б. С. Діджиталізація та діджиталізація в контексті віртуальної господарської діяльності. *Право та інновації*. 2018. Вип. 3. С. 180-184. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Teteriatnyk.pdf>.
5. Що таке діджиталізація? URL: <https://webcase.com.ua/uk/blog/didzhitalizacija-biznesa/>.
6. Павликівська О., Марущак Л., Білоус О. Діджиталізація обліку – перспективи розвитку. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2. С. 618-624. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2021_2_69.
7. Блінов О. Обсяг будівництва в Україні у 2023 році зріс на 22,6%. Журнал «Forbes Ukraine». URL: <https://forbes.ua/news/obsyag-budivnitstva-u-2023-rotsi-zris-na-226-04042024-20331>.
8. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. Редакція від 16.10.2020 р. Документ 1560-XII, чинний, поточна редакція – Редакція від 09.06.2022, підстава - 2254-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>.

9. Про інститути спільного інвестування. Закон України від 5 липня 2012 р. № 5080-VI. Документ 5080-VI, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.07.2021, підстава – 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>.
10. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю. Закон України від 19 червня 2003 року № 978-IV. Документ 978-IV, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.12.2020, підстава – 199-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>.
11. Best Construction Accounting Software (2024). URL: <https://www.forbes.com/advisor/business/software/best-construction-accounting-software/>.
12. Easy Field Management for Contractors. URL: https://www.rakenapp.com/buildertrend-lp?utm_medium=paid-search&utm_source=bing&utm_campaign=Competitor&utm_adgroup=Buildertrend&utm_term=buildertrend&device=c&msclkid=81e314e9602f15c103d27263dc3e9f01.
13. 17 best FP&A software tools (2024). URL: <https://www.cubesoftware.com/blog/best-fpa-software-tools>.

References.

1. Oriekhova, A. I. (2018). Ekonomichnyi potentsial pidpriemstva: sutnisni kharakterystyky ta strukturyzatsiia [Economic potential of the enterprise: essential characteristics and structuring. Economy and society]. *Ekonomika i suspilstvo - Economy and society*, 17, 308-312. DOI: 10.32782/2524-0072/2018-17-45. [in Ukrainian].
2. Vaskivska, K. V., Lozinska, L. D. (2020). Ekonomichnyi potentsial pidpriemstva v umovakh zmin: sut ta kharakterni osoblyvosti [Economic potential of the enterprise in conditions of change: essence and characteristic features]. *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 5. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.5.7. [in Ukrainian].
3. Pliukus I. Y. Potentsial pidpriemstva, yoho otsinka y transformatsiia: ekonomichna ta bukhholderska interpretatsiia [Enterprise potential, its assessment and transformation: economic and accounting interpretation]. *Finansy instytutsiinykh sektoriv ekonomiky - Finances of institutional sectors of the economy*. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/324207687.pdf>. [in Ukrainian].
4. Teteriatnyk, B. S. (2018). Didzhytyzatsiia ta didzhytalizatsiia v konteksti virtualnoi hospodarskoi diialnosti [Digitization and digitalization in the context of virtual economic activity of the ShSH]. *Pravo ta innovatsii - Law and innovation*, 3, 180-184. Retrieved from <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Teteriatnyk.pdf>. [in Ukrainian].
5. Shcho take didzhytalizatsiia? [What is digitization?]. Retrieved from <https://webcase.com.ua/uk/blog/didzhitalizacija-biznesa/>. [in Ukrainian].
6. Pavlykivska O., Marushchak L., Bilous O. (2021). Didzhytalizatsiia obliku – perspektyvy rozvytku [Digitization of accounting - prospects for the development of the private sector]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava - Socio-economic problems and the state*, 2, 618-624. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sepid_2021_2_69. [in Ukrainian].
7. Blinov, O. (2024). Obsiah budivnytstva v Ukraini u 2023 rotsi zris na 22,6 % [The volume of construction in Ukraine in 2023 increased by 22.6 %]. *Zhurnal «Forbes»*.

-
- Ukraine» - Journal "Forbes Ukraine". Retrieved from <https://forbes.ua/news/obsyag-budivnytstva-u-2023-rotsi-zris-na-226-04042024-20331>. [in Ukrainian].
8. Pro investytsiinu diialnist. Zakon Ukrainy vid 18 veresnia 1991 r. № 1560-XII. Redaktsiia vid 16.10.2020 r. Dokument 1560-XII, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 09.06.2022, pidstava - 2254-IX [About investment activity. Law of Ukraine dated September 18, 1991 No. 1560-XII. Revision dated October 16, 2020. Document 1560-XII, valid, current version – Revision dated September 6, 2022, basis - 2254-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>. [in Ukrainian].
 9. Pro instytuty spilnoho investuvannia. Zakon Ukrainy vid 5 lypnia 2012 r. № 5080-VI. Dokument 5080-VI, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 01.07.2021, pidstava - 738-IX [About the joint investment institute. Law of Ukraine dated July 5, 2012 No. 5080-VI. Document 5080-VI, valid, current edition – Edition dated 01.07.2021, basis - 738-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>. [in Ukrainian].
 10. Pro finansovo-kredytni mekhanizmy i upravlinnia mainom pry budivnytstvi zhytla ta operatsiiakh z nerukhomistiu. Zakon Ukrainy vid 19 chervnia 2003 roku № 978-IV. Dokument 978-IV, chynnyi, potochna redaktsiia – Redaktsiia vid 01.12.2020, pidstava - 199-IX [About financial and credit mechanisms and management of the main in housing construction and real estate transactions. Law of Ukraine dated June 19, 2003 No. 978-IV. Document 978-IV, valid, current edition – Edition dated 01.12.2020, basis - 199-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text>. [in Ukrainian].
 11. Best Construction Accounting Software (2024). Retrieved from <https://www.forbes.com/advisor/business/software/best-construction-accounting-software/>. [in English].
 12. Easy Field Management for Contractors. Retrieved from https://www.rakenapp.com/buildertrend-lp?utm_medium=paid-search&utm_source=bing&utm_campaign=Competitor&utm_adgroup=Buildertrend&utm_term=buildertrend&device=c&msclkid=81e314e9602f15c103d27263dc3e9f01. [in English].
 13. 17 best FP&A software tools (2024). Retrieved from <https://www.cubesoftware.com/blog/best-fpa-software-tools>. [in English].

Статтю отримано 07 травня 2024 р.

Article received May 07, 2024.